

Oponentní posudek na diplomovou práci

Nová role Evropské centrální banky ve finančním dohledu

Autor: Ivo Hartmann

Oponent: JUDr. Václav Šmejkal, Ph.D.

Autor si vybral pro svou diplomovou práci téma, které je svého druhu politicko-ekonomickou aktualitou, značně přesahuje oblast (evropského) bankovního a finančního práva a navíc není dosud rozebráno v dostatečném množství kvalitních analytických pramenů, natož hotových syntéz, z nichž by mohl diplomant snadno čerpat. Hned úvodem je proto třeba ocenit odvalu s jakou si autor téma zvolil a samostatnost, s jakou se ujal jeho zpracování.

Z hlediska struktury je práce mimo krátký úvod a závěr rozvržena do sedmi nosných kapitol, v nichž se autor snaží zmapovat témata, která považuje za klíčová pro zhodnocení vývoje a aktuálních novinek ve finančním dohledu na úrovni EU. Jde o členění vcelku logické a přehledné, kapitoly lze číst jako do značné míry uzavřené, nicméně obsahově propojené, celky. Takovou strukturu práce je třeba ocenit jako důkaz, že se autor v tomto multi-disciplinárním tématu neztratil.

Příjemným kladem práce je přes svou stručnost i její úvod, kde autor jasně stanoví cíl práce, tj. analýzu vývoje finančního dohledu EU a dopadů nedávné finanční a hospodářské krize na něj. Rovněž se vyrovnává s logicky očekávanou výtkou, že obsahem se práce značně vzdaluje od svého titulu, protože vlastní role Evropské centrální banky (ECB) ve finančním dohledu je sice v práci popsána, avšak obsah a rozsah práce toto vymezení a jeho zpracování mnohonásobně přesahují. Autor proto již v úvodu avizuje, že vlastní těžiště finančního dohledu v EU leží mimo ECB a v zájmu zachycení komplexity dané problematiky nebude jeho práce svázána rozměrem daným v titulu. A zejména pochválit je třeba skutečnost, že úvod obsahuje určité vymezení metodologie analýzy a poznámku k použitým pramenům. Jde standard vyžadovaný od vědeckého přístupu, který je však v úvodech diplomových prací stále spíše výjimečný.

Pozoruhodnou stránkou práce je i její multi-disciplinarita, neboť svým obsahem je práce rozkročena mezi ekonomii, politologií a institucionálně-právními aspekty integrace EU. Zvolené téma takový přístup nepochybně vyžaduje a je dalším dokladem odvahy autora, že se na tenký led mezioborového tématu pustil. Jakkoli je v dalších částech položena otázka, nakolik ve své snaze o adekvátní zpracování tématu skutečně uspěl, nic to nemění na tom, že šlo o úkol obtížný, značně přesahující obvyklou obtížnost témat běžně zpracovávaných jako diplomové práce.

Z hlediska formálního je práce psána srozumitelným jazykem, stylově čistým. Je vybavena podrobným obsahem, (který svou detailností může dílem plnit i funkci rejstříku), seznamem zkratk a přehledem použitých pramenů. Nechybí abstrakt v českém a anglickém jazyce. Z tohoto pohledu je možné ocenit pečlivost a profesionalitu autora, o kterých tyto náležitosti formálního zpracování diplomové práce nepochybně svědčí.

Jako klady práce lze tudíž v souhrnu označit odvážnou volbu nejednoznačného tématu, rozvržení obsahu do jasné a logické struktury, orientaci a nadhled autora nad multi-disciplinární tematikou, velmi zdařilé vymezení východisek a předpokladů práce v úvodu a některé formální náležitosti zpracování.

Oponovaná práce však bohužel vykazuje i zásadní slabiny, které její výše uvedené klady určitým způsobem degradují. Za dvě největší je možno označit styl analýzy a zpracování na straně jedné a práci s prameny a jejich užití v textu na straně druhé.

Co se stylu analýzy a zpracování týče, má oponent za to, že práce je více esejí, či odborným časopiseckým článkem, než vědeckou prací (byť s přihlédnutím k požadavkům kladeným na práci diplomovou). K takovému stylu logicky svádí šíře a multi-disciplinarita témat, kterým se autor rozhodl na omezeném prostoru (70 stran včetně abstraktu a obsahu práce) věnovat: teorie finančního dohledu a regulace, jejich vývoj v EU do nedávné finanční a hospodářské krize, světová finanční a hospodářská krize jako taková, reakce finančního dohledu a regulace EU na tuto krizi, popis a hodnocení nových institucí či nástrojů finančního dohledu a regulace EU. Autor úskalí takto rozvržené práce neunikl, část jeho kapitol je stručně popisných (někdy v rozsahu jen mírně přesahujícím heslovitou prezentací – zvláště tam, kde jde o popisy institucí dohledu, některé výčty v práci obsažené apod.), část obsahuje velmi obecně (nikoli nutně nesprávně) načrtnutá hodnocení a závěry, která se nedostávají nad úroveň konstatování novinářských komentářů ohledně dostatku či nedostatku politické vůle, opožděných reakcí, potřeby vzájemné součinnosti a důvěry, či nutnosti nechat plynout čas, aby bylo možno hodnotit. Práce je zkrátka zdařilým faktografickým přehledem, zkompilem bravurním autorem neztrácejícím orientaci a odvalu k vlastním formulacím, který se však nepustil do vážné hlubší analýzy, a to ani právní, ani ekonomické, ani administrativně-regulatorní. Zručně napsaná práce je pak paradoxně poměrně obtížně čitelná, protože jako dlouhý, fakta a závěry sumírující komentář, nevede nějaký cílený a konzistentní průzkum, nepokouší se navrhnout, otestovat, zdůvodnit nějaké vlastní hypotézy, naopak se na sedmi desítkách stran jen výjimečně odchýlí od obecných tvrzení ohledně makro-faktorů a souvislostí - tvrzení někdy nepochybně zajímavých, v naprosté většině však velmi generálních a často i samozřejmých. Autor např. nikde neuvádí a nerozebírá pozici jednotlivých vlivných členských států EU, orgánů EU, vůdčích osobností EU k otázkám finančního dohledu, nemapuje diskusi či boj uvnitř EU o její parametry, nekonfrontuje opatření EU s např. s obecnými principy práva EU nebo s paralelními opatřeními jiných zemí, pouze povšechně a neadresně konstatuje, že existovaly nedostatky, nevěle, zpoždění, nedůslednosti... V souhrnu lze říci, že práci by nejvíce odpovídalo (nikoli samozřejmě beze zbytku) zařazení do sféry odborné politicko-ekonomické žurnalistiky.

Co se druhé hlavní výtky týče, má oponent za to, že autor nesledoval (anebo jen velmi omezeně a problematicky) obecně doporučený a vyžadovaný standard práce s prameny a jejich uvádění v textu práce. Pozornost vyvolává již jen skutečnost, že na sedmdesáti stranách textu má autor 87 poznámek pod čarou, jen 25 z nich se však týká použitých zdrojů a většinou pak jde jen o upřesnění dokumentu EU, o němž se v textu pojednává. Ve vlastním textu práce jsou pak pouhé tři (!) odkazy na odborné práce z oboru. Čtenář se pak musí ptát, zda celé strany a kapitoly agregovaných informací a sumárních závěrů jsou výsledkem vlastního autorova bádání (diplomové práci zřejmě předcházejícího) – jehož zdroje, metody, výstupy však autor nikde neuvádí, anebo jde o nepřiznaný plagiát z cizích myšlenek, byť podaných stylem a slovy autora. Markantně je to patrné zejména na desetistránkové kapitole (str. 31-40) vykládající světovou finanční a hospodářskou krizi včetně jejich

příčin, kterou autor zpracoval bez jediného uvedeného pramene, citace, či jiného odkazu týkajícího se odborných pojednání o této krizi! Bohužel i tam, kde autor prameny uvádí, není z jeho odkazů vždy patrné, v jakém rozsahu jde o myšlenku převzatou a v jakém o myšlenku autora. Citované pasáže nejsou důsledně vymezeny uvozovkami, číselné označení odkazů navíc autor z neznámého důvodu klade před slovo, pasáž či dokonce citaci, k níž se odkaz váže, což mate čtenáře tam, kde nějaké odkazy pod čarou k dispozici má (viz např. str. 41, 54 nebo 60, kde číslo odkazu předchází uvozovky na začátku citované věty). Práce autora s cizími myšlenkami a jejich zdroji je dle oponenta největší slabinou práce. Ta je sice je možná vysvětlitelná obvyklým spěchem při dokončování diplomových prací, či stejně obvyklým zaujetím autorů vlastním obsahem na úkor některých formálních standardů, jejichž naplnění často vyžaduje stejné úsilí jako vytvoření vlastního obsahu práce, v každém případě je však škoda, že právě tato odvážná práce tímto nedostatkem zcela objektivně a citelně trpí.

Výsledný dojem z práce je nevyhnutelně poněkud smíšený, neboť, jak již bylo uvedeno, odvaha a bravura autora jsou znehodnocovány dílem žurnalistickým zpracováním a podstatněji pak nedostatky v práci s prameny. V průběhu ústní obhajoby bude muset autor konzistentním způsobem vysvětlit, kam přesně směřovala jeho analýza a co je jeho vlastním přínosem a samozřejmě objasnit, odkud čerpal svá hodnocení a závěry ohledně příčin finanční a hospodářské krize a dalších komplikovaných jevů a institutů v práci hodnocených.

Oponent se domnívá, že práce může být obhájena, současně však zdůrazňuje, že práce může uspět jen po velmi důkladné a jednoznačně úspěšné obhajobě.

Praha, 20. 5. 2011

JUDr. Václav Šmejkal, Ph.D.